

Andre relevante lover og regler

I tillegg til regelverket for skole og barnehage kan også lovene og reglene på denne siden være relevante for minoritetsspråklige.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 02.03.2021

Utdanningsdirektoratet forvalter ikke disse regelverkene.

Barnevernsloven

Barnevernloven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. Videre skal loven bidra til at barn og unge får trygge oppvekstvilkår. Lovens bestemmelser om tjenester og tiltak gjelder for alle som oppholder seg i riket. Dette følger av barnevernloven §§ 1-1 og 1-2.

Lov om barnevern (barnevernloven)

Mange barn i Norge får tiltak fra barnevernet med hjemmel i barnevernloven og disse har samme rett til opplæring som andre barn i Norge.

Det er mange minoritetsspråklige barn i Norge og bakgrunnen for at de har kommet til Norge er ulik. I denne veilederen er det særlig fokus på enslige mindreårige asylsøkere. Det er også andre nyankomne barn i Norge for eksempel barn i familier som søker asyl, arbeidsinnvandrere, familiegjenforente med flere.

Barnevernets ansvar og oppgaver (Bufdir)

Enslige mindreårige asylsøkere

Statlig regionalt barnevern har ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere (EMA)

under 15 år i perioden fra ankomst til landet og frem til bosetting. Ansvaret fikk de i desember 2007. Når enslige mindreårige bosettes i en kommune er det opp til kommunen hvilken kommunal myndighet som har ansvaret for å følge opp barnet. Det varierer mellom barnevern, flyktningkontor og NAV.

Enslige mindreårige under 15 år kommer direkte til et statlig eller privat omsorgssenter for barn etter registrering hos politiets utlendingsmyndighet. På omsorgssenteret skal barna starte på skole (barneskole eller ungdomsskole) på fulltid i løpet av kort tid etter ankomst.

Enslige, mindreårige asylsøkere (EMA) mellom 15 og 18 år vil etter registrering hos politiets utlendingsmyndighet og registrering på Tanum transittmottak overføres til Hvalstad mottak for enslige mindreårige mellom 15 og 18 år. Etter gjennomført asylintervju og eventuell aldersundersøkelse, plasseres de i et av fem regionale mottak for EMA i påvente av behandling av asylsaken.

Dersom barneverntjenesten mottar en skriftlig eller muntlig melding om bekymring for enslige mindreårige enten barnet bor i mottak, omsorgssenter eller er bosatt, skal barneverntjenesten følge opp en slik bekymringsmelding etter samme prosedyrer og saksbehandlingsrutiner som gjelder for andre barnevernssaker. Dersom barneverntjenesten mener det er rimelig grunn til å tro at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter kapittel 4 i barnevernloven, skal barneverntjenesten snarest undersøke forholdet og eventuelt også utrede saken (jf. § 4-3). Barneverntjenesten kan på grunnlag av sine undersøkelser enten henlegge saken eller iverksette tiltak etter lov om barneverntjenester.

Tilbud etter at barnet har fylt 18 år

Etter barnevernloven § 1-3 annet ledd, kan tiltak som er iverksatt før barnet har fylt 18 år, opprettholdes eller erstattes av andre tiltak inntil barnet har fylt 23 år. Det er en forutsetning at barnet samtykker, se også § 4-24 tredje ledd.

Integreringsloven

Formålet med loven er at asylsøkere og andre innvandrere tidlig integreres i det norske samfunnet og blir økonomisk selvstendige. Loven skal bidra til at asylsøkere og andre innvandrere får relevant kompetanse, slik at de får tilgang til arbeidsmarkedet og en varig tilknytning til arbeidslivet.

Integreringsloven gjelder fra 1. januar 2021. For personer som er i gang med introduksjonsprogrammet, eller har fått oppholdstillatelse før 1. januar 2021, er det fremdeles introduksjonsloven fra 2003 som gjelder.

Hvem omfattes av integreringsloven?

- Personer som får en relevant oppholdstillatelse etter 1. januar 2021
- Personer som fikk en relevant oppholdstillatelse før 1. januar 2021, men som ankommer Norge etter 1. januar 2021
- Personer som er en del av en barnefamilie med oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 femte ledd bokstav a eller b, som får førstegangs fornyelse av sitt oppholdsvedtak etter 1. januar 2021.

Kompetansekartlegging og karriereveiledning

Når asylsøkere kommer til Norge, er det vertskommunens ansvar å sørge for kompetansekartlegging og opplæring i norsk og samfunnskunnskap i mottak. Vertskommunen kan også velge å tilby integreringsfremmende tiltak til beboere i mottak.

Når personen er bosatt, er det bosettingskommunen som overtar ansvaret for den videre kvalifiseringsprosessen.

Bosettingskommunen har ansvaret for å kompetansekartlegge de andre gruppene som har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogrammet. Det gjelder blant annet familiegjenforente og personer som ikke har blitt kartlagt i asylmottak eller i flyktningleirer.

Personer som er i målgruppen for introduksjonsprogrammet har rett og plikt til å gjennomføre karriereveiledning. Det er fylkeskommunen som skal sørge for tilbud om karriereveiledning. Karriereveiledningen skal bygge på den informasjonen som kommer frem av kompetansekartleggingen. Dette blir et viktig utgangspunkt når introduksjonsprogrammet skal planlegges.

Deltakeren og kommunen skal sammen lage en integreringsplan og forplikter seg gjensidig i en integreringskontrakt.

[Kompetansekartlegging etter integreringsloven \(IMDi\)](#)

[Karriereveiledning etter integreringsloven \(IMDi\)](#)

Sluttmål og varighet på introduksjonsprogrammet

Introduksjonsprogrammet skal tilpasses hver enkelt deltakers kompetanse og forutsetninger. Det er et mål med loven at flere skal få muligheten til å gjennomføre formell opplæring i løpet av programtiden.

Basert på utdanningsbakgrunn, erfaring og deltakerens egne ønsker blir det satt et sluttmål for kvalifiseringsløpet i integreringsplanen. Dette kan være et mål om høyere utdanning, eller et mål om arbeid, eller mål om å fullføre hele eller deler av videregående opplæring eller grunnskole. Det er sluttmålet som bestemmer lengden på introduksjonsprogrammet.

Sammenliknet med introduksjonsloven, setter integreringsloven tydeligere rammer for introduksjonsprogrammets lengde. Rammene for programtiden er ulike ut fra personens utdanningsbakgrunn. Deltakere som har fullført videregående opplæring fra før, kan få et introduksjonsprogram på inntil seks måneder. De som har sluttmål om å fullføre videregående opplæring, kan få et introduksjonsprogram på inntil tre år. De som har andre sluttmål, får inntil to års programtid. Alle gruppene har mulighet til å få forlenget sin programtid.

Oversikt over deltakerens alder og skolebakgrunn, sluttmål og programmets varighet

Deltakergruppen	Sluttmål	Programmets varighet
Deltakere som minimum har utdanning på videregående nivå fra før	Høyere utdanning eller arbeid	3 måneder–6 måneder + 6 måneder
Deltakere under 25 år som ikke har utdanning på videregående nivå fra før	Primært fullføre videregående opplæring	3 måneder–3 år + 1 år
Deltakere over 25 år med mål om å fullføre videregående opplæring	Fullføre videregående opplæring	3 måneder–3 år + 1 år
Øvrige deltakere	Arbeid eller fullføre deler eller hele grunnskolen eller deler av videregående opplæring	3 måneder–2 år + 1 år

Kommunen kan gi utvidet programtid hvis det er grunn til å forvente at deltakeren vil oppnå sitt sluttmål med en forlengelse.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Alle deltakere i introduksjonsprogrammet skal få opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Kommunene skal sørge for tilbud om opplæring i norsk og samfunnskunnskap til personer i målgruppen for introduksjonsprogram etter både integreringsloven og introduksjonsloven. Også andre personer med permanent oppholdstillatelse, som ikke faller inn under målgruppen for introduksjonsprogram, kan ha rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Målgruppe for opplæring i norsk og samfunnskunnskap (IMDi)

Det er kommunens oppgave å informere om ordningen til dem det gjelder.

Ansvar for å sørge for opplæringen er delt mellom kommunen og fylkeskommunen. Fylkeskommunen har ansvaret for å sørge for opplæring for deltakere som er omfattet av integreringsloven og som går fulltid i videregående opplæring. Fylkeskommunens ansvar inntreffer når personen starter opp i videregående opplæring. Dette gjelder også for de som ikke går i introduksjonsprogram. Kommunen har ansvaret for alle andre som har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

I integreringsloven er det fastsatt et kompetansekrav til lærerne som skal undervise i norsk. Kompetansekravet innebærer at lærerne må ha relevant faglig og pedagogisk kompetanse.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap (IMDi)

Omfang og innhold i introduksjonsprogrammet

Programmet skal være helårlig og på fulltid, det vil si 37,5 timer i uka for et program uten krav til forberedelser eller etterarbeid, eller 30 timer i uka for et program hvor de ulike tiltakene stiller betydelige krav til egenaktivitet. Deltakerne har krav på fem uker ferie.

Videregående opplæring på heltid oppfyller fulltidskravet, men kravet om at programmet skal være helårlig innebærer at deltakerne ikke skal ha mer enn fem ukers ferie. Deltakerne skal i tillegg til den videregående opplæringen gjennomføre

de obligatoriske elementene.

Introduksjonsprogrammet skal bestå av obligatorisk innhold; opplæring i norsk og samfunnskunnskap og arbeids- eller utdanningsrettede elementer. Alle deltakere skal ha elementet «Livsmestring i et nytt land». Deltakere som har eller venter barn skal i tillegg gjennomføre kurs med foreldreveiledning. Utover det obligatoriske innholdet, skal programmet tilpasses den enkeltes behov og det fastsatte sluttmålet. For noen deltakere skal innholdet bidra til at de kommer raskt i arbeid. Samtidig er det et mål at flere skal få formell kompetanse. Ofte vil det være behov for både utdannings- og arbeidsrettede elementer i kvalifiseringsløpet.

[Innhold i introduksjonsprogrammet \(IMDi.no\)](#)

Nyttige lenker

- [Integreringsloven \(Lovdata\)](#)
- [Ny lov om integrering \(IMDi\)](#)
- [Juridisk veileder til integreringsloven \(IMDi\)](#)
- [Ny lov om integrering vedteken: Tydelegare krav og betre opplæring for innvandrara \(Kunnskapsdepartementet\)](#)

Introduksjonsloven

Barn og unge under 16 år har ingen rettigheter eller plikter etter introduksjonsloven.

Introduksjonsloven gir regler om introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere.

Integreringsloven gjelder fra 1. januar 2021. For de som er i gang med introduksjonsprogrammet, eller har fått oppholdstillatelse før 1. januar 2021, gjelder fortsatt introduksjonsloven.

Introduksjonsprogram

Nyankomne innvandrere har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram etter introduksjonsloven. Formålet med ordningen er å bidra til overgang til arbeid eller utdanning. Programmet består av opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og individuelt tilpassede tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til arbeidslivet.

Introduksjonsprogrammet varer inntil to år med mulighet til ett års behovsprøvd forlengelse, og er et kvalifiseringsløp for en definert gruppe nyankomne innvandrere forutsatt at det foreligger behov for «grunnleggende kvalifisering». Hvem som tilhører denne gruppen er regulert i lovens § 2.

Kommunens utgifter til introduksjonsprogram dekkes gjennom det statlige integreringstilskuddet, og er regulert i Inkluderings- og mangfoldsdirektoratets (IMDis) rundskriv.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Introduksjonsloven regulerer også opplæring i norsk og samfunnskunnskap for en mye større gruppe enn de nyankomne innvandrerne som ved behov har rett og plikt til å delta i introduksjonsprogram. Hvem denne gruppen er reguleres i lovens § 17. Som hovedregel har alle utlendinger med oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse rett og/eller plikt til å delta i 300/600 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Gjennomføring av norsk- og samfunnskunnskapsopplæring er et vilkår, og derfor en plikt, for å kunne søke om permanent oppholdstillatelse og senere norsk statsborgerskap. Det at man eventuelt har rett til slik opplæring vil si at personene det gjelder får den gratis av kommunen innenfor en frist på tre år. De som er omfattet av personkretsen i lovens § 2 er som hovedregel også omfattet av personkretsen i § 17. Det betyr at deltakere på introduksjonsprogram også plikter å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Den ytre rammen for opplæring etter introduksjonsloven er 3000 timer innen fem år fra første oppholdstillatelse i landet.

Plikten til norsk- og samfunnskunnskapsopplæring etter introduksjonsloven gjelder personer mellom 16 og 55 år. Arbeidsinnvandrere (faglærte og personer med spesielle kvalifikasjoner) og selvstendig næringsdrivende, og deres familiegjenforente må betale denne opplæringen selv. Formålet med opplæringen er å sikre at alle som kan få varig opphold i landet får grunnleggende kunnskaper i norsk og det norske samfunnsliv. For tilfeller der en person har opparbeidet seg tilstrekkelige kunnskaper i norsk, for eksempel gjennom det ordinære utdanningssystem, kan det søkes fritak fra å delta i opplæring etter introduksjonsloven. Nærmere regler om fritak er tatt inn i forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere.

Opplæringen i norsk og samfunnskunnskap finansieres ved et persontilskudd og et grunntilskudd, se [IMDis rundskriv 3A/2021](#).

Mer om introduksjonsloven

- [Introduksjonsloven på Lovdata.](#)
- [Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets Rundskriv Q-20/2015 om introduksjonsloven \(pdf\).](#)
- Informasjon om [introduksjonsprogram.](#)
- Informasjon om [rett og plikt til norskopplæring.](#)

Norskopplæring for asylsøkere over 16 år i ordinære mottak

Formålet med norskopplæring for asylsøkere i ordinære mottak er å gjøre oppholdet på mottaket mer meningsfullt og bidra til at norsk kan brukes som felles språk på mottaket og i lokalmiljøet. For asylsøkere som får innvilget opphold i Norge vil denne opplæringen danne et grunnlag for videre læring.

Målgruppen er asylsøkere over 16 år som bor i ordinære mottak, og som ikke har fått endelig vedtak.

Disse er ikke omfattet av ordningen: Asylsøkere

- som er omfattet av 48-timers-prosedyren
- over 18 år som er omfattet av Dublin-prosedyren
- i transittmottak
- som har fått avslag fra Utlendingsnemnda
- som har fått avslag fra Utlendingsdirektoratet og som har fått avslag på utsatt iverksetting, det vil si at de ikke har fått lov til å utsette utreisen fra landet

Asylsøkere som holdes tilbake i transittmottak av helsemessige grunner (utredning og/eller behandling) er likevel omfattet. De som er i målgruppen og som har fått alternativ mottaksplassering, det vil si de som er tildelt bosted utenfor et asylmottak, omfattes også av ordningen. Asylsøkere mellom 16-18 år som omfattes av Dublin-prosedyren, kan få norskopplæring.

Personer som får oppholdstillatelse går fra det tidspunktet de får oppholdstillatelse ut av målgruppen for norskopplæring for asylsøkere.

Asylsøkere over 16 år kan tilbys inntil 250 timer opplæring i norsk. Denne opplæringen, som blir gitt til beboere på asylmottak, kommer i tillegg til opplæring i norsk og samfunnskunnskap den enkelte får rett og plikt til etter

introduksjonsloven.

Norskopplæring for asylsøkere finansieres gjennom et tilskudd og reguleres i IMDis rundskriv 3A/2021.

Lånekassens regelverk

Elever i grunnskoleopplæring (6-16 år) etter opplæringsloven § 2-1 har ikke rett til lån eller stipend gjennom Lånekassen.

Lånekassen kan gi støtte til livsopphold til elever/studenter ved både offentlige og private skoler, samt skolepenger ved private skoler. I Lånekassens regelverk er hovedregelen at søkeren må være norsk statsborger. Utenlandske statsborgere som har lovlig opphold i Norge, og som tar utdanning i Norge, kan på nærmere vilkår likevel få utdanningsstøtte etter forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for 2014-2015 §§ 2-2, 2-3 eller 2-4. Eksempler på personer som kan ha rett til støtte er personer med tilknytning til Norge gjennom ekteskap/slektskap eller arbeid/utdanning, har beskyttelse, opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn eller særlig tilknytning til riket eller er EØS-borger som er arbeidstaker i Norge eller familiemedlem med EØS-arbeidstaker i Norge.

Ungdom som søker beskyttelse eller annen oppholdstillatelse i Norge, og som har rett til videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 siste ledd, kan få utstyrsstipend etter forskriftens § 16-2. De har ikke rett til annen støtte.

Utenlandske statsborgere med beskyttelse i Norge, som tar videregående opplæring eller grunnskoleopplæring for voksne, har rett til støtte til livsopphold som flyktningstipend gjennom Lånekassen i inntil tre år dersom de starter utdanningen innen tre år etter at de kom til Norge. Stipendet kan gis i to år dersom de starter utdanningen innen fire år etter at de kom til Norge, og ett år dersom de starter utdanningen innen fem år etter at de kom til Norge. Beløpet gis i sin helhet som stipend og ikke lån, med unntak av lån til å dekke skolepenger.

Lånekassen gir ikke bare støtte til videregående eller høyere utdanning, jf. forskrift om tildeling av utdanningsstøtte for 2014-2015 § 4-1. Man kan også søke støtte til grunnskoleopplæring for voksne, kurs med repetisjon av fag fra grunnskolen som forberedelse til opptak i videregående opplæring etter opplæringsloven § 3-1 og fagskoleutdanning. Lånekassen har to forskjellige støtteordninger: En for videregående opplæring som eleven har rett til etter opplæringsloven § 3-1, og en for all annen utdanning.

Det følger av opplæringsloven § 3-1 niende ledd at opplæringen i offentlig videregående skole eller i lærebedrift er gratis. Det er gjort unntak fra dette prinsippet når det gjelder personlig utstyr og lignende. Når det gjelder sistnevnte vises det til det ikke behovsprøvde stipendet til nødvendig utstyr (utstyrsstipendet) som tildeles gjennom Lånekassen og [forskrift til opplæringsloven § 19-6](#).

Fylkeskommunen kan tilby den voksne å følge opplæring som elev i ordinær videregående opplæring, i stedet for videregående opplæring særskilt organisert for voksne. Den voksne vil da ha samme rettigheter som elever, se forskrift til opplæringsloven § 19-6 om økonomisk ansvar for utgifter til nødvendige trykte og digitale læremidler og digitalt utstyr, jf. også pkt. 3.6.

Bostøtteregelverket

Det er kun personer over 18 år som kan søke bostøtte. Personer under 18 år som bor sammen med egne barn kan også søke. Studenter med rett til ytelser fra Statens lånekasse, har ikke rett på bostøtte.

Søker må bo i en selvstendig bolig med egen inngang og eget bad og toalett, og det må være muligheter for hvile og matlaging. Utleieboliger som er tildelt av kommunen er unntatt kravene over, dersom boligen er organisert som bofellesskap eller lignende.

Søker må søke på nytt hvis han/hun flytter til ny bolig. Søker må også melde fra dersom inntekten i husstanden endrer seg vesentlig, eller hvis én i husstanden blir student.

Søkere som har inntekter utover introduksjonsstønad eller som går over til lønnet arbeid, må være oppmerksom på plikten til å melde fra dersom den skattbare inntekten i inneværende år blir over en gitt grense. Denne grensen står i vedtaket søker får. Blir inntekten i år høyere enn grensen og søker har mottatt mer enn 10 000 kroner i støtte, vil all bostøtte for inneværende år bli krevd tilbake.

[Les mer om bostøtte hos Husbanken.](#)